

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 9. julija 2020 - Leto XXX, št. 28

stran 2

Slovenija in Madžarska bosta pomagali Porabskim Slovencem

*»Na kmetiji je lepo, ija, ija, o ...«
stran 3*

*Kak je fanj grbanje brati!
stran 5*

*Deset lejt več nika ne delam
stran 8*

Predsednik Slovenije Pahor na obisku v Budimpešti

SLOVENIJA IN MADŽARSKA BOSTA POMAGALI PORABSKIM SLOVENCEM

Prvič po zaprtju meja zaradi epidemije Covid 19 se je slovenski predsednik **Borut Pahor** podal

dov velike, predtrianonske Madžarske, katere del je tudi danes slovensko Prekmurje, v Sloveniji

Tako ti ne bi odhajali iz Porabja, ostali bi tam in si ustvarili družine. Posebej pomembne bi bile

gospodarske naložbe v industrijski coni v Monoštru«. Omenil je tudi šolstvo in nujo, da Slovenija zagotovi dovolj denarja za kakovostne učitelje, ki bi mlade poučevali materni jezik. Le tako bo na Madžarskem mogoče ohraniti slovenski jezik in kulturo nasploh.

Madžarski predsednik Áder pa je ugotovil, da je Madžarska v Porab-

Pogovori v Sándorjevi palači na Budimskem gradu

na obisk v tujino – in sicer je odpotoval v Budimpešto, kamor ga je povabil madžarski predsednik **János Áder**. V delegaciji sta bila tudi ministrica za kmetijstvo **Aleksandra Pivec** in gospodarski minister **Zdravko Počivalšek**. Zanimivo je, da je slovenska delegacija iz Ljubljane odpotovala z vlakom redne linije in v Budimpešto prispela po skoraj 8. urah vožnje.

Predsednik Pahor je najprej položil venec na Trgu herojev v Budimpešti, nato pa se je v Sándorjevi palači na budimskem griču pogovarjal s predsednikom Áderjem.

Državnika sta ugotovila, da se sodelovanje med prijateljskima državama krepi, njuna medsebojna blagovna menjava je leta 2019 presegla dve milijardi evrov. Trenutno so aktualne madžarske gospodarske naložbe v Sloveniji, medtem ko Slovenija stavi na turistično ponudbo. Madžarski turisti ustvarijo v Sloveniji okrog pol milijona nočitev letno, kar jih postavlja na sedmo mesto med tujimi turisti v Sloveniji. Tudi zato je v okviru državniškega obiska Slovenska turistična organizacija v Budimpešti pripravila promocijo slovenskega turizma. Slovenija je namreč tudi v času epidemije varna država.

Na tiskovni konferenci je predsednik Pahor opozoril tudi na dejstvo, da objavljane zemljevi-

vzbuja nelagodje in pomisleke o morebitnih madžarskih ozemeljskih zahtevah. V odgovoru je predsednik Áder jasno povedal, da Madžarska od druge svetovne vojne naprej spoštuje vse mednarodne pogodbe, da jih bo spoštovala tudi naprej in da nima nobenih ozemeljskih zahtev.

Predsednika sta se dotaknila tudi položaja obeh narodnih manjšin. Strinjala sta se, da morata obe državi s skupnimi močmi

je v zadnjih 10. letih namenila slovenski manjšini štirikrat več denarja in da bodo v tej smeri nadaljevali: »Predvsem pa je za razvoj območja, kjer živijo narodne manjšine, ključnega pomena naslednje: izobraževanje, podpora podjetjem in razvoj infrastrukture. Brez tega ne bo obstoja narodnih manjšin.«

Predsednika sta govorila še o vprašanju migracij in o skupnem boju proti korona virusu. Obe dr-

Pred obiskom v Budimpešti je slovenski predsednik Borut Pahor v Ljubljani sprejel predsednika porabskih krovnih organizacij Andreo Kovács in Karla Holca

pripomoči k razvoju Porabja, kjer živijo Slovenci, in Prekmurja, kjer živijo Madžari. Pri tem je Pahor dejal: »Slovenci v Porabju pričakujejo implementacijo odločitve, da madžarska vlada razpiše denarna sredstva v višini trideset milijona evrov, s katerimi bi investirali v razvoj, ki bi omogočil delovna mesta mladim.

žavi imata relativno uspešno epidemiološko sliko. Če bo tako tudi ostalo, bodo meje med Slovenijo in Madžarsko ostale odprte, kar je ključnega pomena za Porabske Slovence, saj lahko le tako ostanejo v stiku z matično državo.

Bojan Peček

Fotografije: Boris Omahen in STA

Pod Srebrnim brejgom ...

... se znauva stouci trousijo. Stouci nisterni slovenski politikov pa funkcionarov so se tak trausili, ka so eni že z nji spadnoli. Doj sta spadnola prvi policaj, generalni direktor pa njegvi najbole prejgen šef, minister tō. Pa tau se je v samo enom dnevi, v par vōraj zgodilo. Kak vsigdar, so se brž vsefele scenariji vōnajšli, zakoga volo se je tau melo zgoditi. Eni so v tejm gvūšni, ka sta rejsan kaj naaupek delala. Drugi se prisejgajo, ka sta tistomi najbole višejšnji višje glave zrasla. Tretji pa do vedli prajti, ka sta samiva tau naprajla, ka sta nej vedla, ka se niže pod njima godi. Kakoli stoj povej, istina je ta, ka vse vkūper korenje pri koronavirusi trbej iskati. Gda se je z državnimi pejnhezami delalo kak svinja s tikvijo dela, so se nisterni spekli. Tau zdaj nacionalni kriminalisti iškejo. Kak najprva so enoga drugoga ministra gor najšli, ga odpelali na policijo, njegvi auto, ram pa slūžbo kaoulak obrnuli. Ja, iskali so, eške iškejo, če je rejsan komi žepke pa bukso pomago puniti. Stauci se tak eške tadale trausijo.

Za eden čas pa se tistim devetdesetim lidam v parlamenti eške ne trausijo. Dosta Slovincov pa Slovenk geste, ka bi radi vidli, aj se tak strausijo, ka več nigdar niške od nji na parlamentni stolec doj ne sede. Nej opozicija pa nej koalicija njim več nej vrejdi gé. Zatoga volo zadnje dneve po medijaj vsej farb leko vse taprešte, se leko vidi, ka menje »parlament« zaprav sploj znamenjuje. Po talansko pa zatoga volo tō skur po latinsko tau tak de: parlare=gučati, mentire=lažati. Če zdaj tau tak naredimo: PARLare plus MENTire=PARLAMENT. Kak stoj šké, si tau leko tumači, depa lidam dobro deje, ka bar šala ji gor drži, gda se drugi z njimi špilajo.

Trausijo pa se vsi tisti, ka so na hrvaško mourdje šli gledat, se v njega namakat. Od straja se tarusijo. Pa nej za svoje stauce, stra ji je, ka domou pridejo pa do za dva tedna v karanteni mogli ostanoti. Ja, na Hrvaškom je koronavirus znauva svoje perauti raznok djau. Njūvi politiki gučijo, ka vse vredi gé, ka aj niške nikšoga straja nema, depa numere vcejlak ovak pripovejdajo. Vej se, zakoga volo se tau, ka numere kažejo, ne šté. Turizem velke pejneze vkūper nosi, zato malo lažejo pa si zmišlavajo. Slovenski prejnji njim vōrvlejo, samo aj se saused graubo ne svadi. Doj se pa že naprej svajūjejo tisti, ka leko, ka istino majo. Pravijo tak: Če so ta doj šli, aj si po tejm cejlo karanteno, vse, ka do kontrole koštale, sami vōplačajo! Leko so nevoškejni, ka sami so nej na mairdje odišli? Brodim, ka nej. Bole od drugi pasko majo, aj betek najbole za istino premine.

Zdaj pa že čas gé za nika lepšoga, bole optimističnoga. V postkoronskom časi (če tau sploj geste) se je v Sloveniji prvi film začno gorgemati. Vcejlak mlada ekipa se je vkūper najšla. Pa če je tomi tak, so se pejnhez dun najšli tō. Tak vsi drugi filmarge, ka čakajo, ka sami začnejo z delom, nauvo vūpanje majo. Zvejškoga se je v korona časi gledanje domanji filmov v Sloveniji lipou zdignolo. Samo aj tak ostane, filmarge pravijo, samo festivali nam eške trbejo pa de znauva vse vredi pa veselo.

Vse bole veseli je pa Srebrni brejg tō. Tau nauvo veseldje se zavolo lidi narodilo. Ne pauni, ka bi telko nji ojdlilo iz Slovenije v Porabje. Leko, ka tau njegvo veseldje slovenski predsednik Pahor v Pešt s seuv odneso, gda se je tam zgūčavo od Porabski Slovincov ranč tak.

Miki Roš

Etični tabor

»NA KMETIJI JE LEPO, IJA, IJA, O ...«

Razvojna agencija Slovenska krajina (RASK) je v okviru projekta ETHOS

bilo bolj ugodno, saj bi bili tam sami. Zaradi protikoronskih predpisov ni-

nica Zveze Slovencev na Madžarskem, ki kot dolgotletna direktorica RASK, ki je vodilni partner pri omenjenem čezmejnem projektu, še vedno budno spremlja dogajanje v okviru projekta ETHOS LAND.

Za tokratni tabor bi lahko rekli, da je bil regijski, saj so se ga udeležili otroci iz Prekmurja, Železne in tudi iz Zalske županije.

Mlade sem obiskala v sredo, tretji dan, ko se je pelo, plesalo in ustvarjalo rože iz krep papirja. »Maté, zdaj ti pokažem, kako boš naredil to rožo,« je dejala upokojenka *Marijana Kovač*, toda *Maté Labritz* je zagotovil, da že ve marsikaj narediti iz krep papirja, saj se je v zadnjih letih redno udeleževal tabora, namenjenega ohranjanju ljudskih običajev. »Ne vem sicer narediti vsega, ampak se trudim«, je poudaril mladi Porabski Slovenec, medtem ko so druge članice Društva porabskih slovenskih upokojencev, pod vodstvom predsednice *Klare Fodor*, s tretjo skupino mladih vrtele pete na asfaltiranem dvorišču. Kljub senci jim je bilo pošteno vroče, tudi *Stanku Črnku*, ki je s svojo harmoniko poskrbel, da so jim plesi šli lažje od rok, pardon nog.

Po besedah predsednice ZSM so mladi aktivni in sodelujejo, čeprav jih kar nekaj ne govori slovensko. Prva dva dni je *Valentina Novak*, učiteljica asistentka na DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik, poskrbela, da so s pomočjo različnih iger spoznavali eden drugega, nove slovenske besede in tudi Slovenijo. Na filmu so si ogledali tudi deset najljubših lokacij v Sloveniji.

»Naša naloga je tudi, da jih vzgajamo, da postanejo sonaravni, da spoznajo naravo in okolje, v katerem živijo. Prav zaradi

tega gremo danes popoldne v Szalafő, kjer si bodo udeleženci tabora ogledali skanzen, muzej na prostem. Jutri jih bomo potem

lanske pomladi vodi otroški pevski krožek na Gornjem Seniku. In res, na travnati površini pred hotelom Lipa je ob spremljavi kitare od-

Učiteljica asistentka Valentina Novak je z otroki preživela dva dneva

Julija Fajhtinger jih je naučila pesem o kmetiji

LAND (SIHU190), ki se sofinancira iz programa Interreg V-A Slovenija-Madžarska, tudi letos organizirala

smo vedeli, če nam bodo dovolili, da bi se mladi družili v tamkajšnjem Turistično nastanitvenem

S porabskimi plesi so se spoznavali s pomočjo Klare in Marijane Fodor, na harmoniki jih je spremljal Stanko Črnko

Etični tabor. Udeležilo se ga je 40 mladih iz Madžarske in Slovenije.

»Načrtovali smo, da bomo tako kot lani tabor pripravili v Markovcih, kar bi

centru Peterloug, zato smo se odločili, da ga tokrat pripravimo v Slovenskem kulturnem in informativnem centru Lipa,« je dejala *Andrea Kovács*, predsed-

Na igriv način so spoznali Slovenijo in nekaj njenih značilnosti

Medgeneracijska delavnica: pri pripravi cetlic iz krep papirja sta jim pomagali Ili Dončec in Marijana Kovač

odpeljali na Slovensko vzorčno kmetijo na Gornji Senik,« je še pojasnila *Andrea Kovacs* in dodala, da

mevalo: »Na kmetiji je lepo, ija, ija, o ...«. Predvidevam, da je bilo resnično tako, ne samo v pesmi.

En popoldan so preživeli v skanznu na Soli (Szalafő)

je za ustrezno glasbeno pripravo pred obiskom kmetije poskrbela Sobočanka *Julija Fajhtinger*, ki sicer že od

Silva Eöry
Fotografije: S. Eöry, I. Windisch in K. Holec

PREKMURJE

Agre letos nede

Brodim, ka ste bili mogauče tudi vi med tistimi, steri so si v preminauči lejtaj poglednoli največše paversko senje v Sloveniji, Agro v Gornji Radgoni. Preminauči keden je prišla žalostna novica, ka Agre letos nede. Tak kak dosta drugih prireditvev je odpadnolo zavolo nauvoga koronavirusa, steri se je po tistom, ka so se ukrepi sprostili in so lidge začnili oditi tudi na dopuste v druge rosage, pa začno širiti po Sloveniji. In tak se je pod vodstvom ministrice za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Aleksandre Pivec programski svet senja na svojom djileši odlaučo, ka 58. mednarodni kmetijsko-živilski sejem Agra odpadne oziroma je preikdjani na mesec augustuš drugo leto. Se je pa firma Pomurski sejem, stera v Gornji Radgoni organizera ške druga senja, odlaučila, ka do konca spela mednarodna ocenjevanja. Do zdaj so strokovne komisije že ocenile mesau in mesne izdelke, mlečne izdelke, brezalkoholne pijače in embalažo, čakajo pa jih ške ocenjevanja vina, medenih pijač pa meda.

Ena stvar pa gé, ka jo té lagvi virus don lekar nede dojstavo. Firma Dars, stera ma na skrbi slovenske avtoceste, je dala glas, ka do letos prenavljali tudi pomurski tau avtoceste, med Vučjo vesjo in Törniščom. Z deli na malo več kak 11 kilometraj té velke poštijs so začnili že té keden, vupajmo pa ka do jih brž tudi zgotovili. V cajti prenove de šau promet dvosmerno po polonje avtoceste. Vekših zastojov na Darsi ne čakajo, pa vupajmo, ka de rejsan tudi tak. Za popravilo (tau naj bi koštalo 12,59 milijona evrov) toga tala poštijs sta zaduženivi firmi Pomgrad iz Murske Sobote in VOC iz Celja.

Silva Eöry

DRUŽINA MI POMENI VARNOST, POMOČ, VESELJE

Sem Samuel Bekő, od septembra bom dijak zaključnega letnika monoštrske gimnazije.

Z mamo v Rogoznici

Ja, tukaj se že mučim sedem let, veseli pa me, da sem član najbolj razvpitega razreda. Ko sem se pred nekaj meseci ob mamini pomoči pripravljaj na izpit iz slovenskega jezika na B2- ravni, ki sem ga tudi uspešno opravil (in po izpitu ugotovil, da sem zgrešil raven prijave), sem v poseben zvezek zapisoval vsebine vseh tem, na katere sem se moral pripraviti. Kar polovico zvezka sem napolnil z zelo učenimi in zapleteno zloženimi stavki, da o pametnih vsebinah sploh ne govorim. Mama je prebrala moje zapise in rekla, da so kar dobri in da kakšnega lahko tudi pretipkam in pošljem za objavo v Porabje. Ja, vem, vse mame pač pretiravajo, ko hvalijo svoje otroke, tudi slavistke ... To, kar boste brali, je zapis moje prve izpitne teme, ko še nisem bil vrhunsko motiviran za pisanje in so stavki malo okorni. Če bo urednici všeč, lahko še kaj pošljem.

Moja družina je sestavljena iz treh članov. To smo oče, mama in jaz. Očetu je ime Jani, zaposlen je na mariborski ekonomski fakulteti kot redni profesor. Mama Valerija je profesorica slovenskega jezika in dela kot svetovalka za slovenski jezik v porabskih šolah. Kdo še tega

ne ve??? In jaz. Sem dijak monoštrske gimnazije, končujem tretji letnik ali kot rečemo tukaj, 11. razred. Ne živimo s starimi starši, ampak imamo svoje stanovanje v bloku. Podrobneje: moja mama je Slovenka, oče Madžar, jaz pa oboje. Z mamo se pogovarjam samo slovensko, z očetom madžarsko, zadnje čase pa tudi angleško, ker vadim za izpit na C1-ravni. Ko smo skupaj, je tudi tako, ker vsi trije vse razumemo. Z očetom imava dvojno državljanstvo. Oče in mama imata delovni mesti vsak v drugi državi. In ker jaz

hodim v šolo na Madžarskem, se z očetom vidiva samo za vikende. Skupno bivališče imamo v Lendavi, v Sloveniji, kjer živita tudi dedek in babica, očetova starša. Mamina starša sta na žalost že umrla. Vikende preživljamo vedno skupaj. To je za nas pravi čas za oddih. Veliko se družimo z babico in dedkom, pogovarjamo se o vsakdanjih dogodkih, uživamo v filmih in še mnogo drugega. Delovni dnevi so seveda bolj naporni, ampak če si človek zna pravilno in pametno razporediti čas, ne more iti nič narobe. Družina mi pomeni varnost, pomoč, veselje, druženje, radost, učenje, podporo ... Vsako leto poleti imata oče in mama dopust, ko imam jaz šolske počitnice. V tem času se z avtom odpravimo na Jadransko morje, v Dalmacijo na Hrvaškem, v mesto Rogoznica. Tam ostanemo najmanj petnajst dni. Obožujemo kopanje, plavanje, sprehode ob morju ter se razvajamo z ribami, školjkami, lignji in drugimi dobrotami v naši priljubljeni restavraciji.

Ker se veliko družimo z babico in dedkom, sem razmišljal tudi o tem (no, moral sem, ker je bilo izpitno podvprašanje), katere prednosti – teh je več – in tudi pomanjkljivosti ima sožit-

je več generacij. Najprej bom naštel prednosti: mlajši člani družine se učijo od starejših; mlajši skrbijo za starejše; starejši prenašajo svoje izkušnje

kot so nekoč oni; obstajajo različne življenjske navade mlajših in starejših. Naša družina vidi v sožitju generacij mnogo več prednosti kot pomanjkljivosti in prav je tako.

Z očetom in mamo v Narodni galeriji v Budimpešti

na mlajše. Našel pa sem tudi nekaj pomanjkljivosti: mlajši so velikokrat prepričani, da jih starejši ne razumejo, kar povzroči prepire; starejši mislijo, da bi mladi morali živeti tako

vosti in prav je tako.

Vesele počitnice želim prav vsem!

Samuel Bekő

Pisane rožice, dobra volja in veliko otrok

Prejšnji teden je bilo v monoštrskem župnišču glasno zaradi hrupa otrok, saj se je oratorija ali katoliškega tabora, kot se mu reče na Madžarskem, udeležilo več kot 80 učencev. Ob neštetih zanimivih programih sta sodelovali in vodili

rokodelsko delavnico tudi dve Porabki. Monoštrski mladi so se s pomočjo Iluš in Ili Dončecz iz Števanovcev seznanili s staro porabsko tradicijo izdelovanja rožic iz krep papirja. En dopoldan je prekratek, da bi se vsi naučili to tehniko, ampak nihče ni šel domov s praznimi rokami, ker sta jim prijazni ženski podarili cvetje ali šopke.

Najlepše hvala še enkrat gospema Iluš in Ili Dončecz. Baug plati!

Noémi Illés

Kak je fanj grbanje brati!

Grbanje so že rimski (római) sodacke tō poznali pa geli. V Evropi je vsepovsedik poznajo, na Vogrskom je v restavracijaj majo kak trno žmano specialiteto. Grbanje

Kakšno veselje je najiti tak lejpi grbanj

majo za kralico gob tō.

Gobe majo v sebi 80 procentov vodé, zato nji je težko posišiti. Majo v sebi dosta beljakovin, mineralov pa vitamina B in C. So nizkokalorične.

Letos smo dugo mogli čakati,

Špancerati se po lejpom lesej je balžam za dūšo in tejlō

aj klobūki gob vōpoglednejo iz zemle. Tak se je vidlo, ka one so tō v karanteni. Sprtoletje je nej bilao deža, zatoga volo je niši gob ne raslo, nej v lesej pa nej na travnikaj. Hvala Baugi, prejšnji

keden je lejpi dež prišo, zemla se je namaučila.

Vidimo, ka od leta do leta menje grbanjov (jurčkov) geste, zatok dosta trbej oditi za pošteni obed.

Tau je pa zavolo toga, ka se klima spreminja, dapa zato tō, ka ne vejmo, kak trbej pravilno gobe brati. Nej dobro gé, ka lidgé stare grbanje vse vkūppoberejo pa domau nesejo. Doma je pa v smetke ličijo, ka so prej črni ali črvivi gé. Taše moremo v lesej njati, aj špore nazaj v zemlau pridejo. Tak leko pomagamo, ka grbanji gorostanejo. Drugo pa tau, ka je že več lidi v lesej

kak gob. Vse gobe vkūppoberejo, stere pa nej, tiste vōzbrsajo. Ne poštujejo lejs pa gobe. Ka od toga ranč ne gučimo, kelko smetke naredijo. Plastične glaže tazlūčajo ptt.

Zvūn grbanjov dostafele gob najdemo v lesej. Mi navekše samo grbanje, lisičice, sivke (galambica) pa marele (ózláb gomba) beremo pa gejmo. Geseni beremo eške sirautice. Ekstra dober žma majo blagve (császárgomba). Té nej slobaudno brati, ka so zaščitane, njina naravovarstvena vrednost je 5 gezero forintov. (Gnauksvejta je naša mama mlečno župo kūjala iz

te gobe, jaj, kak je dobra bila!). Gvūšno zatok samo te beremo, ka te dobro poznamo pa je ne zmejšamo vkūp s strupenimi (mérgezō) gobami. Prva je tak dosta grbanjov pa lisičic bilau,

ka so lidgé nej prisildjeni bili druge gobe brati. Mi, starejši smo eške nej pozabili tiste cajte, gda je telko gob bilau, ka so je s kūсами vozili k človeki, steri je gobe preikdjemau. Tau je stric Izidor Wachter biu v Békavaraši na Gorenjom Seniki. Zatok, ka je tistoga ipa srmastvo bilau, so lidgé v Porabji odavali gobe, pa so si s tejm zaslužili malo pejnez.

Grbanje brati je korajžno. Človek dé po lesej, gnauk samo vidi pred nogami en grbanj, po tistim dva, tri pa več. Vse se ma že vrti, ka vsepovsedij grbanje vidi. Ne vej, če je tau istina ali samo privide

ma. Brž je poslika, ka de se štimo, kakšni lejpi grbanji rastejo na Gorenjom Seniki. V glavej pa že nika dobroga kūja iz grbanjov.

Tau je velko veselje za tistoga, steri rad ma naravo, rad ma lejs. Imeti rad pa poštvati naravo, je odvisnost (függőség) v dobrom pomeni besede. Če grbanji rastejo, se ne šté, če je vrauče ali

»Aranžma« iz gob in praprola

dež dé, mujs iti v lejs. Za našo dūšo in tejlō nejga baukše, kak špancerati na friškom lufti po lesej. Poslušati ftiče, kak lepou

Grbanji

Vleti, gda se po deži v lesi grabe kadijo, Te se lejpi mladi grbanji gorbidiijo. Zdigajo pomalek listke s trdimi šapkami, stere so zaprane z zlatimi kraplami.

V lesej majo svoja mesta, gé vōdējo, gé lidgé sploj dosta ne odijo. Dobro vejo, ka lūstvo nji vōpobere, v ceker deje pa domau odnesé.

Da so eške mali, če lidgé nji zaglednejo, gobavi gratajo ino se vkūppotegnejo. Na člekin pogled so aklavi preveč, ka taše gobe ranč nega več.

Če nji doma kūjarce žmano spravijo pa če nika vō ne pozabijo baukši žma majo, liki mesau, samo ka potistim trbej gor piti vodau.

Oni so taši, ka samo vleti gestejo, vzimi samo sūje, friške negajo. Edno zimo počivajo pod črnov zemlau, pa samo drugo leto prnesejo pa pauv.

Ercsi, 18.08. 1964

Pesem o grbanjaj je napiso Margitin brat Treiber Alajoš, po domanje Gubin Lujzek.

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Večfele piv da se odavalo

Kak v Železni županiji tak v Porabji se več piva pije kak vina, depa tau je nej bilau vsigdar tak. Prvin se je več vina pilo, vejn zato, ka grauždje (lugaši) je bilau pri vsikšom rami, vino so sami redli, zatok nej koštalo pejnez, pivo so pa bola rejdko kūjali doma. Če so ga skūjali, te se je v kratkom časi moglo spiti, ovak je nanikoj prišlo. Gnesden že lūstvo kak vino tak pivo v bauti kipūje, tū pa tam, če stoj ma domanjo vino.

Sezona za pivo se poleti začne, gda je že vrauče. Tašoga reda se skur dvakrat telko spi je kak ovak. Zdaj tak vōgleda, ka baudi eden nauvi zakon za piva, steri vōpovej, ka krčme, bufeti in vsi tisti lokali, gde se pivo odava, več ne smejo samo z edno pivovarno pogodbo meti. Dotejgamau je tak bilau, ka samo taša piva so se leko odavala v krčmej, v restavraciji, stera je tista firma redla, s sterov je tista restavracija pogodbo mela. Potejn tak baude, ka vsa kša krčma de leko več piv iz več pivovarn odavala, zato ka več nede tej pogodb. Te zakon so si zato vōzmislili, aj male pivovarne, sploj pa taše, gde se ročno dela, tō leko prodajo svoja piva. Depa če pogledamo, vidimo, ka v Železni županiji 90 procentov restavracij pa krčem ma pogodbe z eno od vekši pivovarn, zato ka gostilne tō dosta haska, prednosti majo iz tej pogodb. Za šenki dobijo hladilnike pa servis zanjé, aparate, s sterimi točijo pivo, šatore, mize pa še dosta vse, ka je nej mala pomauč. Potejm tašo več nede. Istina, ka več vrst piv do leko odavali, depa telko haska iz toga nedo meli, ka bi si vse tau, ka so njim te vekše pivovarne dale, leko sami nauvo kūpili.

Margit Čuk

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Odstopil minister Aleš Hojs

Minister za notranje zadeve Aleš Hojs je pretekli teden nepreklicno odstopil, predsednik vlade Janez Janša pa je odstop sprejel. Svoj odstop je ministru Hojsu ponudil tudi generalni direktor policije Anton Travner. Hojs je njegov odstop sprejel. To se je zgodilo po tistem, ko je Nacionalni preiskovalni urad (NPU) na več lokacijah po državi, tudi na zavodu za blagovne rezerve in ministrstvu za gospodarstvo, ki ga vodi Zdravko Počivalšek, izvajal hišne preiskave, povezane z nakupom zaščitne opreme. Aleša Hojsa je motilo predvsem to, da o preiskavah ni bil obveščen vnaprej, poleg tega je pozno izvedel tudi to, da je bila ministru Zdravku Počivalšku začasno odvzeta prostost. Preiskovalci NPU so Počivalška po celodnevni preiskavi, v kateri je minister polno sodeloval, izpustili na prostost.

Na javnih krajih dovoljeno zbiranje do 50 ljudi

Od 30. junija naprej je na javnih krajih dovoljeno zbiranje do 50 ljudi. Izjema so prireditve za do 500 ljudi z dovoljenjem Nacionalnega inštituta za javno zdravje, kjer bodo organizatorji lahko zagotovili varnostno razdaljo med obiskovalci. Izvajanje odloka bo lahko nadzorovala tudi policija v okviru svojih pristojnosti.

Upokojenci poleg junijske pokojnine prejeli še letni dodatek

Upokojenci so na zadnji junijski dan skupaj s pokojninami na svoje račune prejeli tudi letošnji letni dodatek. Njegova višina je odvisna od zneska pokojnine in znaša od 130 do 440 evrov. Skupni znesek za nakazilo dodatka je znašal skoraj 139 milijonov evrov. Od julija pa je upokojenec na voljo brezplačen prevoz v medkrajevnem linijskem prevozu potnikov v notranjem cestnem in železniškem prometu. Upravičencev je okoli 600.000, do zdaj pa je bilo odobrenih že okoli 10 tisoč vlog.

Kálmán Mikszáth »Dobri Palóci« - 14.

KAMA JE PREMINA

Rejsan se leko lüstvo v Bodoki štima s svojov kiselov vodauv. Če smo se cujzeli slatkoj vodej pa slatko vodau pigémo, si ne želejmo kisel. Voda je voda! Zaman so za štüdencom postavili svetoga Vendelina, ka bi skrb emo na njau, več nevole so meli ž njauv kak veseldja.

Istina je, ka je trnok krepka voda, zmejša lasnico ali vrabla tö, če ne leti zavolé visiko nad njauv, tak ga zadavi, ka mrtev z lufta nakle spadne. Dosta drauvni ftičov je že na tisti cintor prišlo. Vej pa, zakoj pa spodkar odi, što je v visino valon.

Tau pa je tö nej slejdnjo delo, ka gda so Slovacke z Brezine v veuki bandaj tü nimo mlattit šli, je eden sploy žeden biu ino s šurkim klabükom zagrabo vodau pa tak spiu en veuki požérek.

»Lüstvo!« ma je sapa stanila. »Vino, aj mo včasik fertig, če je tau nej vino!«

Eden za drüгим so kauštali tau piti. Tau se vej, ka je bilau vino, samo preveč krščeno.

Parauvno so se cujspravili ino brodili, ka so rejsan edno maurdje vina najšli, zatok so brž omani gratali. Tak so plesali ino spejvali kauli štüdenca, ka je cejlo lüstvo z Bodoka vküppriletejlo.

Depa zavolo toga štüdenca so »nevole« tö bile. Lüstvo z Majornoka je začnilo pravdo zavolo mejé ino dobilo vrnje tranke, zatok je štüdenec tö na njino zemlau prišo. Fiškališ je kak ceringo gorzračuno kisel vodau ranč tak, za nücanje štere bi mogo vsikši človek v Bodoki en forint na den - tau pa za sedemdvajsti lejt - zavolo pobaukšanja zdravdja vöplačati. Tau škodo bi mogli sausedom v Majornoki v ednoj kraugloj šumi poravnati.

No, če se čestitliva županija rejsan tak odlauči, ne zgibi jo samo cejle mezeve zavolo toga štüdenca, liki vsikši vlas na glavej.

Za tranik jim je več nej žau bilau, pomagali pa so svetoma Vendelini tö, napisali so na njega: »Té svetnik je biu postavljen na ceringo vési Bodok, če rejsan stogi zdaj vküper s kapejlov ino vsejm drüгим na Majornoka zemlej, donk pa skrb má na mejau Bodoka«. Zavolo štüdenca, ali bole povödano, zavolo nauvoga peneznoga terdjanja pa je biu veuki straj v vesi.

Ranč ne vej, kak bi se tau skončalo, če bi je nej najšla pamet ino bi nej gorvzeli uni tö ednoga fiškališa, šteri je nazajtaužo mejau. Depa, če rejsan je nevarnost minaula, so bili vragej eške dužni edno paut.

Vej pa, vsikša devojka se more poštvati, če je čista, depa zaman bi se vözgučavali - ka je istina, je istina: z bodočke dekle samo bodočka sneja leko grata. Eden pojep s kakše drüge vési nikak ne pride sé vaugled, ino, če je mogauče, bodočki legén si tö od indrik ženo pripela.

Tak slabo je tü poštenjé dekkeu kak igarca: njegvi vreek se vugiba, njegvo steblo pa je v müzgaj. Za tau pa je, morem furt potrditi, kriv tisti štüdenec.

Dekle táodijo s svojimi farbastimi pütrami, tam pa je čakajo podje. Tisti kiseli štüdenec je zrok za vnauga slatka srečanja, depa za vnaugo britke žalosti tö.

Pisano naravnane, v pejglani kiklaj, gizdavo, z obliskanjom v očaj se štimajo kak pave. Vrag go vzeme, če štera po toj pauti leto-dvej odi.

Ranč nemo gučo od Vér Kláre ali Péri Judite, poglednimo samo pripovejst od mile Gál Magde. Vej se je pa nej tak zgodilo, kak tau brodi ino pripovejda njena mati Gállova ... Takše stare babe že lesnico od srca do pameti majo!

Magda je bila sramežliva dekla, eške dejte, zatok je

veuka čüda bila, ka je mejla šegau k štüdenci ojtí.

Tistoga ipa je tau bilau, gda so tisti konjski kupecke v ves prišli ino lajkofe pili v krčmej. Najbole gizdavi med njimi je biu nikši Sás Gyuri, šteri je vö pa vöpokukivo, pred dveri je tö vöstaupo, gde je včasí srečo malo Magdo.

Lejpi legén je biu. Vsikšo leto je gnauk prišo sé ino dojküpo najbaukše konje. Bilau je takšo, ka deset, drgauč pa osemdeset tö. S toga je lüstvo zvödalo, ali krali tisto leto bojno pripravljajo ali nej. Stara Télova pravi, ka si je dobro pogledno tisto nej zrejšlo dejte, Gál Magdo ... Prvi den sta se pogučavala, včera pa go je že škipo tö. Istina je, ka ma je Magda na rokau vdarila, liki gnes go je že poküšüvo tö - ino tau je ranč tak istina, ka ma je nej na lampe tresnila.

No, de je pa rejč stare Télove dostakrat foliška, eške posaba, če se z Magdov spravla, vej je pa dekla nej takšoga ponašanja, je nej takša fajta ... njena mati je tö poštena ino sploy skrb má na njau.

De je pa donk malo špajšno bilau, ka so pri rami en cajt telko kisele vodé spili. Tisti den je bila Magda trikrat pri štüdenci. Nej je mogla doma ostati, nej je mejla méra, ka koli je narédila, je naaupek bilau.

Strina Gállova se je samo tak iskrila od čeméra.

»Že pá tisto pütro v rokej držiš? Kama že pá letiš? Kakšo delo maš ti vsikdar pri tistom štüdenci? Tau bi ge rada znala, he?«

Bejli obraz male Magde je začariu. Edno rejč je nej mogla vöpraviti.

»Tak včasik dojrvi tisti svejšnji prslejk! Ej, ti šumarski küšker, kak se pokisiš židani vacalejg kauli šinjeka djasti? Tau se šika čeri edne poštene matere na delaven den? Tak cofart ga dojlüči! Nej sem ga

za vsakši den küpila. V Božo ižo, za nedelo sem ti ga prinesla. Sveti Baug aj se radüje tistoma židanoma vacelejgi ...«

Magda je začnila djaukati, ino se bogéče, trepetlavo dojrzmatala.

»Zdaj pa, ka te ne vidim! Liki, povejm ti, nej ka bi strla tisto nauvo bejlo pütro ... Baug moj, Baug moj, tau je že tretja pütra od vüzma mau ... Vej pa, če tisto stereš, domau ne odi! Nazaj ne odi, ka če je istina, ka sem ge dovica Gállova, je istina tau tö, ka ti vse čonte sterem! Čüješ, hej, dojrjü eške tiste čizme tö!«

S svoji dugi, črni vlas je vöspelala židani panklik, ino züla lejpe male čizme. Bausa se je napautila, kak želirske dekle. Premišlaval je, ka bi ranč nej üšla, de se je pa donk cujspravila. Nogé so go same od sebé nesle k tistoma prekletoma štüdenci, ali bole povödano, srcé go je neslo.

Večerilo se je. Bakter Csuri Jóska je vrnau tam küčo na konci vesi pri zvoniki, samo tau je čako, ka s črejdov posposke krave tö pridejo, vej so

ULA GÁL MAGDA?

... DO
MADŽARSKE

pa v Bodoki djenau te začnili na večer zvoniti.

»Kama se paščiš, mala Magda?«

»Po vodau, Jóska bači! Kak ste kaj?«

»Baug plati, sestrice. Vej pa tak, ka bi nikak nej biu, je

eške nikdar nej bilau. Tau je moja najvejša nevolja, ka sem zgūbo svoje patronuše, té konjske kupece.«

»Tádéjo?« je zdjeklala Magda. Vej je pa čūtila, ka tádéjo.

»Tam se nalečūjejo ... Samo zavolo toga sem čemerena na nji, ka so mojoga konja nej kūpili ... Če rejsan bi ga za fale peneze dau.«

»Kakšoga konja?« je pitala Magda brezi potrpljenja.

»Mojoga, mala Magda ... Konja svetoga Mihaela, hehehe. Mrtveči

stolec sem jim ponūjo, hihihi!«

»Vsikdar norijo gučite, Jóska bači!« je kričala dekla ino po najkračšoj pauti, prejk Csilloma dvoriška odletejla na tranik k kiseloma stūdenci. Gda je taprišla, je edna dūša nej bila tam. S turbe je vōvzela tisto lepo bejlo pūtro, ino kak je šega, go z veukov pazkov spūstila v stūdenec. Voda je brbluckala tačas, ka se je pūtra napunila, de je pa una ranč nej na pamet vzela, gda je tau bilau, vej je oči furt na poštiji držala; kupecke bi mogli že tū biti!

Ali go Sás Gyuri spozna s poštije? Jaj, če go spozna! Depa jaj, če go ne spozna, tō!

Buma go je spozno. Nej je zaman emo tak kraugle, foliške oči, ka bi od gezero dejkeu audaleč nej spozno tau edno.

Na slejdnjom kočūji je prišo,

šteroga je včasik stavo ino se popaščo k stūdenci. Vrnau v pravom cajti je taprišo, ka je leko pomago Magdi na pleča obesiti turbo s pūtrov. Sirauti Gál Magdi se je rauka tak trausila, ka si je komaj na prsaj zvezala remne od turbe. Ranč so nej na pravom mesti pod njenov pazdjov bili.

Sás Gyuri je tasegno ino je popravo. Ino če je že njegva rauka tak blūzi ojdla, go je zenik kauli lejpoga pojasa dekle djau. Grej bi bilau tau zamiditi.

»Jaj, vkūp ne sterite mojo pūtro, skrb mejte! Vej pa me te več nikdar domau ne pistijo!«

»Tau bi se mi spoj vidlo. Samo ka bi nikdar nej ūšla. Ranč nédi, ti pravim. Poj z menov, Magda! ...«

»Ne gučite norije ... ali pa vas včasik tū njam!«

»S sebov te vzemem, če škēš. Poštenjé dobiš, rad mo te emo. Eške tau nemo njau, ka te vōter popine ino eške praj dojpofudnem s stauca, kama dojsedeš.«

Glas lūbezni je biu kak vihér, obraz Gál Magde je grato re-deči kak krv.

»Nej ... Ne gučite tak. Ne žalostite me ... Vi že ženo mate. Drūgi so mi pravli ...«

»Prisegnem, ka samo tebé lūbim ... eške nikdar sem edno nej tak fejst lūbo. S sebov te odpelam ... na takšo mesto, za štero niške ne vej. Tam va mūva živel.«

»Ne skūšavajte me! Gospodne, ne zapūsti me!«

»Vūdo sem, ka me ti tō rada maš, zaman tagiš. Poj, no, ne trepeči, brž sedi gor na kočūj, niške ne vzeme na pamet.«

Ali, nini ... Kakši čemér takšoga ipa! Kravdja črejda vrnau prauti njima stapa. Na šinjeki Gálove Riške se je slatko, poznano zgloso zvonec. Djenau tam, nimo nji je odišla ta Riška ino s svojimi lejpimi milimi očami tak čūdovitno gledala Magdo, ka je

eške s svojim grbavim šinjekom tō vujo.

»Ni, Riška! Riška! Naša Riška me domau zové!«

Dekla je na silo vōvtrgnila svojo rokau ino letejla za Riškove prauti domi.

Ali, gda je po stau stopajaj prišla do prvoga škednja ino se rejšila nevarnosti, je nej zdržala ino se obrnauila nazaj, ka bi eške gnauk vidla srmaka Gyurina ... eške od slejdnjim.

Ino, gda se je naglo obrnauila - Baug moj, Baug moj! -, je vdarila pūtro v eden tram od škednja. Jaj, lekar se je strau? Ranč je nej na pamet vzela, samo Gyurina je gledala, samo Gyurina je vidla, na dve leilaj svojoga obraza je čūtila njegvi kūš. Drūgo je nej čūtila, če rejsan je voda prejk turbe vdarila, prejk srajce cūjznila ino cūrila po njenoj kikli. Tenko platno se je nakelilo na njeni sūji pojas ino pokazalo njeno lepo formo, farbo ...

... Gyuri je eške itak tam stau pri stūdenci ino gi majūto, aj se povrne.

»Ej, haj ... pūtro si strla, sestrice,« se je za njenim rbtom gnauk samo zgloso Csuri bači. »No, vej boš dobila doma od matere!«

Dobri starček je vrnau končo z zvonenjom ino gda je vūdo, ka Magda prestrašeno šlata svoj rbet ino cejla blejda grtūje, go je pomilūvo.

»No, nika se ne boj! Dém naprej ino ti sprosím odpūščenje od tvoje matere, vej je pa poznam, kak čemerasta kača so gospa. Malo ozajek ostani.«

Magda je stanila, se naslonila na tisti tram, šteri je ostro vōstau ino strau njeno pūtro, ino drveno, z mokrimi očami gledala mabiti v prazno, mabiti prauti kiseloma stūdenci.

Večerna kmica se je pomalek spistila na rame ino tranke. Tisti so gi prejkдали oprvim svoje farbe, te pa eške svoje

forme.

Lekar je Magda ranč nej vidla, ka se gi tisti človek od stūdenca furt bole približava. Lekar, če ga na pamet vzeme, ga ne včaka tam, lekar pa je samo njega gledala, samo njega čakala.

Sūrasto nébo je vsikdar bole barnasto grtūvalo. Magdo je tō skrililo, obimalo. Ino se je več nikdar nej zdignilo. Eške zdaj go skriva. Brezi sledi je preminauila, eške glasa nega od nje. Niške go je več nej vūdo, niške je več nej gučo ž njauv ...

Sirauta mati djauče za njauv že duga lejta, ino gi senje žmetno zatisnejo oči: ka je prej una kriva bila, leko bi znala, ka tisto milo, nedužno dejte tak na srcé vzeme njene sigurne rejči. Zavolo edne nevolne pūtre se je nej pokisila domau priti ino odišla po svejti. Što je že kaj takšoga čūu? Hej, tista pūtra, tista pūtra!

Lūstvo neške mater bole razžalostiti, zatok gi ne gučijo prauti.

Če rejsan, mabiti se je nej samo pūtra strla ... mabiti je nej tista slaba bila.

... No, baukše bi bilau, če bi se lidgé v Bodoki s tistim stūdencom nej tak fejst vali-li. Baukše bi bilau, če bi ga zasipali z zemlauv ino ga poklačili ... Na tisti cintor je prišlo že dosta ftičov, šteri so prenizko lejtali ... za dosta bodočki dejkeu pa je grato ūši kak cintor.

/Z novelov »Hová lett Gál Magda?« (1882) smo prišli do konca naše serije. Ilustratorka Marija Kozar ino prevajalec Dušan Mukič se lepau zavaliva, ka ste s kedna v keden šteli pripovejsti Kálmána Mikszátha ino tak vidli, ka so »dobri Palóci« nej spoj ovak živeli kak našo indašnjo porabsko lūstvo/

: -dm-
ilustracija: -mkm-

62 odstotkov je zadovoljnih

62 odstotkov vprašanih je zadovoljnih z dejavnostjo premiera Viktora Orbána v času epidemije, je ugotovil na podlagi raziskave inštitut Nézópont. Raziskava je potekala med 24. in 26. junijem, vprašali so tisoč ljudi. Analiza podatkov kaže, da je premier pridobil na popularnosti v času pandemije, saj je bila njegova priljubljenost v podobnem času lani in predlani okrog 50 odstotkov. Njegova priljubljenost je višja, kot je popularnost vladnih strank, ki je med vsemi volivci 42-odstotna, kar kaže na to, da so njegova prizadevanja proti širjenju koronavirusa priznali tudi opozicijski ali neopredeljeni volivci.

Po prognozi inštituta Nézópont bodo naslednje parlamentarne volitve leta 2022 osredotočene bolj na osebnost mandatarja in ne toliko na popularnost strank. Torej levica bo morala premagati dve oviri, najprej najti skupnega kandidata za mandatarja, ki ga bodo podprle vse opozicijske stranke, potem bo morala prepričati volivce o tem, da bo njen kandidat uspešnejši vodil državo kot sedanji premier.

Zdravstveni delavci so prejeli enkratno nagrado

Kakih 170 tisoč zdravstvenih delavcev je prejšnjo sredo, ko se je na Madžarskem praznoval dan Semmelweis, dan zdravstvenih delavcev, prejelo enkratno nagrado v višini bruto 500 tisoč forintov (okrog 1400 evrov). Enkratno nagrado so dobili za svoje požrtvovalno delo v času epidemije koronavirusa zdravniki in zdravstveno osebje, osebje v administraciji ter čistilke v bolnicah, v zdravstvenih domovih, v kirurških ambulantah, urgentnih oddelkih. Prejeli so jo tudi družinski zdravniki, zobozdravniki, patronažne sestre in šolski zdravniki. Nagrada je pripadala tudi tistim, ki so zaposleni v Nacionalnem inštitutu za javno zdravje oziroma v vladnih uradih in so se aktivno vključili v boj proti koronavirusu. Vlada je v ta namen zagotovila 101 milijardo forintov. Minister Kasler je ob tej priliki najavil tudi 10-odstotni dvig plač pedagoškim delavcem.

Deset lejt več nika ne delam

Vraučje je bilau, gda sem se prejšnji keden po Slovenskoj vesi vozo. Že sem komaj čako, aj nekakoga doma najdem pa se leko pod strejo potegnem. Srečo sem emo, nej mi je trbelo dosta zaplejtati. Tetica Ilonka Ropoš, deklisko Sukič, so vanej na terasi sejdlji pa so se spoj nej branili, gda sem je proso, aj naprej vzemajo iz omare svoje stare kejpje.

- Tetica, po imeni pa kak gučite, tak mislim, ka ste vi na Gorenjom Seniki bili doma.

»Dobro misliš, ge sem se na Gorenjom Seniki naraudila pa na Janezovom brejgi sem bila doma, mi smo se po iži tak zvali ka Turatjini. Naša iža je bila slejdnja tam na brejgi, Rusi, ka so v drugoj bojni tam mimo šli, vsi so se pri nas stavili. Ge sem te samo štiri lejta stara bila, pod sto sem se skrila

kraj od dauma prišli, niške nej ostano doma. Najstarejši je te mrau, gda je deset mejsecov star biu, drūdji je leta 1944 v

Ilonka Ropoš je bila doma na Gorenjom Seniki na Janezovom brejgi

bojni spadno, drūgi smo zato duže živeli. Zdaj že samo edno sestro Ano mam, ge sem njau večkrat zvala, aj sé v Slovensko ves pride. Nej stejla, bola je tam sama na Janezovom brejgi. Gda sem mala bila, mena je tō fajn bilau tam, po večaraj sem vōse-la na brejg, Boga sem molila pa

Zdavanjski kejp, njeni mauž je biu iz Ritkarovec

pa od tistec sem vōgledala.«

- Ka je zdaj s kučov?

»Vkupzlatejla, zato ka je slamnato strejo mejla, stera je že nanikoj prišla. Gnauk so tam nika sodacke delali pa tau cejlo vse, ka je še tam bilau, so gorvožgali.«

- Kelko mlajšov je vas bilau?

»Nas je pet bilau, depa vsi smo

sem tadoj gledala po vesi tačas, ka je sveklau bilau.«

- Najstarejši kejp je od vas, gda ste sami v nauvom kaputi dolavzeti.

»Tau je te bilau, gda se je pri seči nekak dojdjemau, ge sem te dobila nauvi kaput (plašč). Fejst sem vesela bila, zato ka prvin nej bilau tak gvantanja

kak zdaj. Gda sem tau vidla, ka kejpje delajo, te sem se brž naravnala pa sem tastanila, aj name tō dolavzemejo. Če si dobro nazaj zmislim, te kejp je Gašpar Ōdōn redo.«

- Tau je vaša padaškinja, gde ste dve poslikane pred oknom?

»Tau je Voura Ilonka, tau je moja padaškinja bila, doma pred oknom so naja dolavzeli, ona zdaj na Kōcski žive.«

- Je eden stari kejp, samo tau ne vej, ka se tam dogaja?

»Tau je te bilau, gda sem se ženila. Magašin vrkar na glejvi, gor na streji pleše. Vej, ka potistim so oče strejo mogli popravlati, zato ka cejlo slamo je dolazbrso. Spodkar sta Lōrinc pa Kolarin Laci igrala, Magašin, steri je na streji pleso, on pa na bobeni.«

- Gde je bilau gostūvanje?

»Doma pri nas v škednji pa v sobi, stero smo cejlak vōspakivali. Trbōlo, vej pa dosta nas je bilau, vse je puno bilau.«

- Koga vse vidimo na zdavanjskom kejpji?

»Moja mati, ritkarovska mati (tašča), sestra od moža pa moj brat. Te kejp so Ropoš Miška delali iz Ritkarovec.«

- Odkec so bili vaš mauž?

»Moj mauž je iz Ritkarovec biu, po iži so se tak zvali, ka Gospaudini. Tak sva se spoznala, ka on iz Ritkarovec je sir na Gorenji Senik odo k meši.«

- Kama sta šla, gda sta se oženila?

»Doma sem bila na Seniki, mauž je v Ajko ūšo, zato ka tū nej bilau dela. Ge sem z detotom pa z dvōma kravama doma ostala. Žmetno je bilau, še sreča, ka je mati nam leko pomagala. Osem lejt je tam biu, te je prišo domau, gda se je že drūgi sin naraudo.«

- Sto so tej sodacke na kejpji?

»Moj brat, gda je na Alfōlda bijo sodak, gda je vōvdarila revolucija 56-oga leta, te je od tistec pejški domau prišo.«

- Je eden taši kajp, gde dekle pa ženske ranč tak kak sodacke ena za drūgov v radej

stojite, gde je tau bilau?

»Tau je v Sakalovci na buči (proščenje) bilau, gda smo dekle bile, smo dosta odle v taša

Ilonka s padašicov Voura Ilonkov, stera zdaj v vesi Kōcski živi

sem tam kōpla zavolo tauga, ka se mi je fejst povido, včasim sem kejp tū dala naprajti od sebe. Samo gda sem domau prišla,

vejš, ka se je zgau-dilo? Z biciklinom sem se pelala pa sem spadnila tašoga, ka sem gvant vse razčejšala. Vejš, ka mi je vse na djoj šlau.«

- Vi ste vsigdar doma bili?

»Gda sem še dekla bila, te sem na granici delala, mlejko sem nosla, tak sem si nika prislūžila. Sledkar sem v židano fabriko stejla titi, depa nej se je posrečilo. Gnauk me je tisti, steri je gor-

mejsta, gde je kakšna paradija bila. Gor smo vsele na bicikline pa smo se pelale, nam je dobro bilau, zato ka cejlak do Varaša smo se leko pelale brezi brega.«

- Na tau kejpji je tō paradi-

gemau lūstvo, pauzvo, aj dem k njemi. Lejpa dekla sem bila, pa me je začno tam vkūppobirati, depa ge sem ma vujšla, pa te tak sem nej nutprišla v fabriko. Sledkar, gda sem se oženila,

Gda je gostūvanje bilau so eške po slamnati streji plesali

ja bila, gde vas je tak dosta dolavzeti?

»Velka paradija bila, na granico smo odli delat, s tejm smo si malo penez prislūžili. Tam naokrajmi se vidi sodak, on je sir z nami biu, brezi njega so nas nej pistili tak skrak granice, bojali so se, ka nekak prejkštjukne.«

- Je eden kejp, gde ste v lejpom gvanti poslikani, gde je tau bilau?

»Tau je v Pešti bilau, te gvant

sem v zadrugi flanco sadila, ovak pa doma smo krave meli. Dosta sem delala tak tō, dojšlo mi je. Hvala baugi, zdaj mi več nej trbej, po pravici ti povejm, ge deset lejt več nika ne delam. (Kejp na 1. strani: Dekle z Janezovega brejga so šle na bučo v Sakalauvce.)

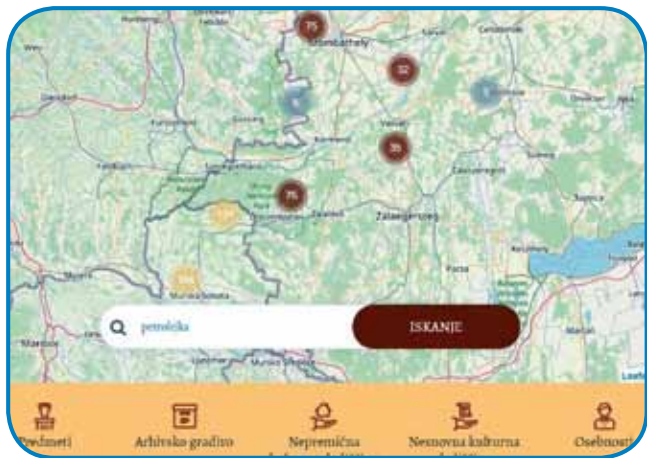
Karči Holec

Kejpi: K. Holec in osebni arhiv Ilonke Ropoš

Ponuditi verodostojne podatke obiskovalcem naselij

Omejitve zaradi pandemije koronavirusa so prepisale marsikateri načrt, tako so tudi part-

trijezična spletna stran, služi informiranju obiskovalcev o bogati preteklosti območja, je

Na interaktivnem zemljevidu je v krožcih navedeno, koliko enot se na posameznem podobmočju nahaja

nerji v evropskem čezmejnem projektu z nazivom »Interdisciplinarna baza podatkov o kulturni dediščini območja za povečanje atraktivnosti krajev« dva zaključna projektna seminarja priredili v dokaj nenavadni, spletni obliki.

Prvi »webinar« v slovenskem jeziku se je odvijal 2. junija, v sklopu le-tega so si lahko predstavitev projekta z akronimom »e-documenta Pannonica« preko spletnih kamer ogledali zainteresirani v obeh državah. Zaključna projektna prireditev, torej omrežni seminar na madžarski strani, pa je potekal 30. junija v prostorih sombotelskega Muzeja Savaria. Preko spleta ga je spremljalo skoraj petdeset udeležencev z vsega projektnega območja.

V svojem internetnem pozdravu je znanstveni namestnik direktorice Muzeja Savaria *dr. Károly Víg* izpostavil, da gre pri projektu za partnerstvo petih ustanov, ob sombotelskem muzeju so sodelovali še Arhiv Železne županije Madžarskega narodnega arhiva (MNL VML) oziroma Pomurski muzej Murska Sobota (kot vodilni partner), Pokrajinski arhiv Maribor in Zavod za turizem in kulturo Beltinci. Tudi udeležba slednjega ponazarja, da gre pri projektu med drugimi za izboljšanje turistične privlačnosti obmejne Železne županije in Prekmurja. Projektni izdelek,

zaključil namestnik direktorice. V imenu sombotelske arhivske ustanove je udeležence webinarja pozdravil direktor *dr. Miklós Melega* in poudaril, da je s skupnim delom v petih polletnih obdobjih nastala interdisciplinarna podatkovna baza, ki jo lahko s pridom uporabljajo zainteresirani za lokalno zgodovino, prebivalci obravnavanih krajev in tudi turisti. Lahko dobijo namreč tudi vpogled v zanimive depoje javnih zbirk.

Med madžarskimi muzejci je bil za projekt odgovoren vodja Oddelka za etnologijo pri Muzeju Savaria *dr. Sándor Horváth*. V svoji spletni predstavitvi je podčrtal, da so sodelujoči muzeologi in arhivarji zbrali bogato gradivo o 60 železnožupanijskih in 60 prekmurskih naseljih. Pri tem gre skoraj izključno za vasi, kot izjeme so se v podatkovno bazo uvrstila mesta Óriszentpéter, Murska Sobota in Lendava. Avtorji so želeli predstaviti čim širši krog kulturne dediščine, zato najdemo na spletni strani profane in sakralne stavbe, življenjepise znamenitih osebnosti, razne etnološke, zgodovinske in arheološke predmete ter fotografije, oziroma tudi elemente nesnovne kulturne dediščine.

Sombotelski etnolog je izpostavil, da gre za strokovno verodostojne, kljub temu pa razumljive opise. Na spletni strani najdemo vse gradivo v slovenskem,

madžarskem in angleškem jeziku, kar lahko prispeva k mednarodni prepoznavnosti obmejnih pokrajin. Na portalu lahko iščemo na dva načina: na interaktivnem zemljevidu lahko korak za korakom ožimo videno območje, in tako končno pridemo do želenega naselja in pripadajočih elementov dediščine. Lahko pa tudi vtipkamo v iskalnik, kaj konkretno iščemo in tako brskamo po seznamu zbranega gradiva. Spletna stran omogoča poizvedovanje tudi osebam s posebnimi potrebami, torej tudi slabovidnim. Portal je lahko koristen pripomoček pri takoimenovanem »spominskem turizmu« (memory tourism) ali obiskovanju spominskih mest književnikov.

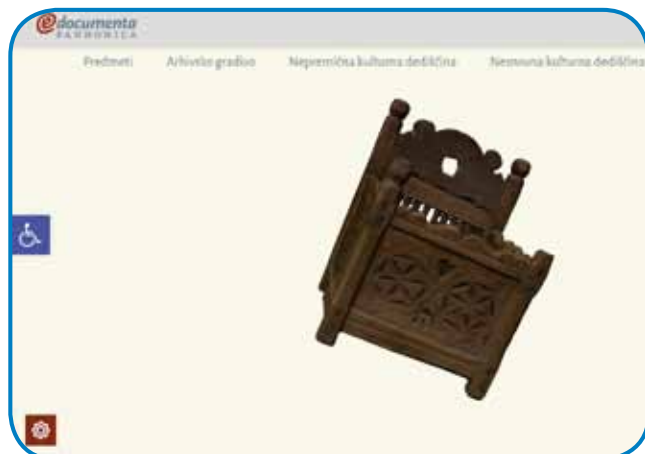
Fotografije na portalu so na voljo tudi za nadaljnjo uporabo, in sicer z izrecnim dovoljenjem nosilca avtorskih pravic, je opozoril Sándor Horváth. Podatkovna baza namreč ni namenjena le turistom, temveč tudi strokovnim raziskovalcem preteklosti območja. Zbirka je nadgradljiva in dosegljiva za sodelavce vseh petih partnerskih ustanov, je pa koristna tudi pri poučevanju, najsi gre za osnovno, srednje ali višje šolstvo, je zaključil vodja etnološkega oddelka.

Namestnik direktorja Arhiva Železne županije *dr. Péter Kóta* je predstavil povod za projekt »e-documenta Pannonica«: spletne strani posameznih naselij so po njegovih besedah nepopolne in navajajo številne nenatančne ali zastarele informacije. Čeprav so podatki v največji brezplačni spletni enciklopediji večinoma pravilni, jih ne smemo nekritično prevzemati, je dejal železnožupanijski arhivar. Strokovnost lokalnih portalov zelo niha, zato je bilo potrebno ustvariti verodostojen pregled skozi čas in prostor, ob tem pa upoštevati, da turist med obiskom ne potrebuje doktorskih disertacij. Na novi interdisciplinarni, mednarodni spletni strani so na voljo informacije, za katere odgovarjajo ugledni strokovnjaki, smo izve-

deli.

Projektna asistentka Patrícia Boros Krausz je predstavila nekaj predlogov za potovanje po obravnavanih območjih: beltinski projektni partnerji so med drugimi izdelali načrt enodnevnega potepanja po Ravenskem

ljudski pravljici »Prtič, pogrni se« v domačem slovenskem narečju. Kot tehnično zanimivost najdemo pri največji porabski vasi trodimenzionalni posnetek lesenega žličnika iz leta 1905. Ta slika se lahko s pomočjo miške obrača, tako lahko uporabnik z

Posebna tehnologija nam omogoča, da z miško obračamo 3D-posnetek edinstvenega predmeta, lesenega žličnika z Gornjega Senika

in Dolinskem, druga možnost pa naj bi bil obisk dvorcev in gradov v Železni županiji. Dvodnevni ali še daljši obiski v obmejnih pokrajinah lahko prispevajo k povečanju števila nočitev - kar je tudi eden od glavnih ciljev projekta. Interaktivni zemljevid in vse informacije so dosegljive tudi na pametnih telefonih, kar obiskovalcem znatno olajša poizvedovanje.

Kot zunanja strokovnjakinja je pri projektu sodelovala porabska etnologinja *Marija Kozar Mukič*, ki je zbrala gradivo za 18 železnožupanijskih naselij, med njimi za Gornji in Dolnji Senik, Števanovce ter Verico-Ritkarovce. Med 23 enotami za Gornji Senik najdemo na primer pri predmetih česalnik za lan, strgalnik za testo ali sobno okrašeno petrolejko, med arhivskimi dokumenti se nahaja poročilo o stanju šolstva iz leta 1942. Seniško nepremično dediščino zastopa dimnica (ki je danes v Sombotelu), kot element nesnovne kulturne dediščine pa je navedena novoletna šega postavljanja smreke na vodnjak. Med znamenite osebnosti naselja vsekakor sodi župnik Jožef Košič, tukaj pa lahko prisluhnemo tudi enemu od redkih zvočnih posnetkov:

vseh strani občuduje mojstrsko okrašeno tega preprostega uporabnega predmeta.

Pri obravnavanih štirih porabskih vaseh je porabska etnologinja zbrala 42 predmetov, 7 arhivskih dokumentov, po 6 enot nepremične oziroma nesnovne dediščine in 4 osebnosti - in vse to strokovno opisala. Lahko torej ugotovimo, da so porabska naselja (skupaj z avdio-vizualnim gradivom) med najbolje dokumentiranimi v tej interdisciplinarni podatkovni bazi.

Proračun projekta Interreg je znašal 411 tisoč evrov, od tega je Evropski sklad za regionalni razvoj prispeval 350 tisoč evrov. Projektno obdobje je trajalo od januarja 2017 do aprila 2020 (oziroma zaradi epidemije traja do letošnjega avgusta).

V partnerstvu slovenskih in madžarskih muzejskih, arhivskih in turističnih ustanov je tako nastala skupna javna podatkovna baza, ki jo lahko trajno uporabljajo turistični ponudniki in vodniki, lokalne skupnosti ali učenci in učitelji. Spletna stran projekta v slovenskem jeziku je dosegljiva na naslovu:

www.documenta-pannonica.si

-dm-

Zgodbe vogerszkoga králesztva - 44.

POD OČINSKOV ROKAUV »NAJBAUKŠOGA UČENCA STALINA«

Gda je majuša 1947 ministrski predsednik *Ferenc Nagy* zapušto rosag, je za en malo Madžarska komunistična partija (MKP) dosegnila, aj vöspisejo nauve volitve (választások). Zaman pa so dosta čalivali, so komunistarge pá samo 22 procentov dobili. Na stranko mali

Vekši tau pavrov je tau nej sto, vej so pa komaj te malo zemlé dobili, zatok je tistoga ipa eške gratalo v rosagi. Začnili so pripravlati plansko gospodarstvo tö.

Člani stare ekonomske, družbene ino politične elite so mrli ali

bra 1948 zgrabili ino kisnej na dosmrtno vauzo osaudili. Na šaulaj je biu veronavuk več nej naprejsipan.

18. augustuša 1949 je parlament vöda nauvo ustavo (alkotmány) po peldi sovjetske z leta 1936. »Ljudska republika Madžarska« je bila prej »rosag delavcov ino pavrov«, v šterom je »cejla vlast od delavnoga lüstva« ino »po pauti ljudske demokracije stapa dale prauti socializmi«. Kossutha grb (címer) brezi krone so vöminili na nauvoga z redečov zvezdov, klapačom ino pšeničnim klasom.

Parlament je grato eden prausen političen mašin. Odeberali so ga vsikšo štrto leto, depa s vsikdar gnakim metodušom, zatok je biu rezultat tö furt gnaki. Dostakrat so ga samo dvakrat-trikrat na leto vküppozvali ino je samo potrdno rendelüvanja, štere je vö-davo 21-članski tzv. »Predsedniški tanač«. Na vsakšom drugom nivoni so ranč tak odebrali tanače, na čeli šteri so stali predsedniki (tanácselnök). Sekretare so zveškoga od vrkaj imenüvali, po političnoj vörnosti. Leta 1950 so numero županij s 23 zmenjšali na 19, tak je nauva vlast mejé rosaga praktično za dokončne potrdila.

Na začetki 1950-i lejt je mejla partija 700-800 gezero članov, na vreji hierarhije je stau Politburo z 10-15 člani. Donk je biu znautra toga eške eden menjši kraug, tzv. »trojka«: v najbolje glavni pitanjaj so po sovjetskoj peldi odlaučali Mátyás Rákosi, *Ernö Gerö* ino *Mihály Farkas*. Kauli generalnoga sekretara partije Rákosina so po Stalinovoj minti napravili kult osebnosti (személyi kultusz), v vsikšom kancelaji je viso njegvi kejp, pesniki so ma pisali pesmi v dičenje.

Ta totalna diktatura je cejlo lüstvo rosaga v straji držala. Za tau je mejla najbaukšo šker Slüžbo državne varnosti (ÁVO, kisnej ÁVH), štera je oprvim samo neprijatele sistema naganjala. Po leti 1949 pa so bili na redej že komunistarge tö, med prvimi prilübleni minister *László Rajk*,

te pa eške nekdešnji socialni demokrati ino celau *János Kádár*. Zvün voditelov so med letoma 1950 ino 1953 osaudili 400 gezero lüdi, en tau so v vauzo, druge pa v delovne lagere poslali.

V gospodarstvu je emo Rákosina sistem dva cila: razvoj žmetne industrije ino kolektivizacijo paverstva. Do leta 1953 je industrija triplanska gratala, silili so fabrike za sodačko industrijo, za štere je doma nej zavolé surovin (nyersanyag) bilau. Pavre pa so trucali z dojdavanjom blaga ino

mladina, operali so nauve (nej zavolé kvalitetne) univerze. Profesori so nej smeli zahodno literaturo šteti, tihinske gezeke so nej gučali. Za mlade so stvaurili dvej organizaciji: pri »pioniraj« (úttörők) z redečim vacalejom so bili mlajši od 10 do 14 lejt, Zveza delovne mladine (DISZ) pa je zberala malo starejše po peldi sovjetskoga »Komsomola«. Od nekdešnji organizacij so dojjapovödali »levente« ino skavte (cserekészek).

Kulturni delavci so se žmetno

Mali pioniri za 1. majuš neséjo kejp Stalina pa Rákosina (propagandna razglednica)

pavrov (Kiszgazdapárt) so eške itak več kak polonje vsej glasov dojdali, vekši tau lüstva se je znauvič prauti sovjetskomi sistemi postavo.

V etom cajti so se Merkanarge pa Sovjeti pá bole svadili, zatok je *Stalin* pritisno na svoje madžarske tivariše. Té so oprvim zdrüžili dvej delavskivi stranki, tak se je juniuša 1948 narodila Madžarska delavska partija (MDP). Zmejs so že začnili na nikoj devati druge stranke: koalicija je samo nazlük ostala, parlament je tö samo nazlük delo. Februara 1949 so stvaurili Ljudsko fronto, štere predsednik je grato *Mátyás Rákosi*. Na volitvaj so leko lidgé svoj glas samo za kandidat Ljudske fronte dojdali, štere so dolaučili komunistarge: v nauvom parlamenti je bilau 70 procentov članov Madžarske delavske partije.

Že leta 1947 je rosag prejkvzeu veuke banke ino njine firme, za eno leto so na réd prišle fabrike z več kak stau delavci, te pa eške firme z več kak deset delavci. Privatniki so se od tistoga mau leko spravljali samo s popravljanjom. Kolektivizacija paverstva je oprvim eške nej med plani bila, de je pa v geseni 1948 naprej prišla.

odišli na tihinsko. V družbi pa je prišlo do drugi sprememb tö: dosta menje je bilau pavrov brezi grünta, največ lüdi je mejlo donk nikšo malo imanje. Nej je bilau več edne male skupine sploj bogatoga lüstva ino edne trnok veuke skupine lüdi brezi vsega. V vse vekše funkcije so postavljali delavce z nižišimi šaulami, šteri so bili zveškoga člani MDP.

Z ednim rendelüvanjom so že leta 1945 naprejspisali osemlejtne osnovne šaule, gimnazije so gratale štiriklasne, varašanske šaule pa so zaprli. V višise šaule je ojdlo dvakrat telko štanderov kak leta 1938. Trbölo je ideološko prejkspisati včenjé, zatok so dali vküppostaviti nauve šaulske knige. Mesto latinske ino nemške rejči so vpelali rusoški gezik, bodauče voditele pa so vönavčili v takzvani »delavski šaulaj«, štere so nej dosta znanja prosile.

Komunistarski rosag se je s katoličanjsov cerkvov najbolje svado leta 1948, gda so prejkvzeli vse cerkvene šaule (tistoga ipa so cerkve prejkmejle dvej tretjini osnovni ino polonje srednji šaul). Prauti tomi se je najbolje postavo knezoškof (hercegprímás) *József Mindszenty*, šteroga so zavolo toga decem-

Srbski komunist Lazar Brankov ino nekdešnji madžarski znautrašnji pa vinešnji minister *László Rajk* pred ljudskov birovijov (september 1949)

zdiganjom porcov, tak je bilau do leta 1953 na Madžarskom že više pet gezero zadrug (tsz) z više 370 gezero člani. Pavri, šteri so zgübili svoj grünt, so odišli delat v fabrike, tak se je družbeno struktura v pet lejtaj bole spremenila kak v preminauči 25 lejtaj.

Življenjski standard je nej baukši grato, na začetki leta 1951 so vpelali celau sistem na bone (jegyrendszer). Vsi lidgé pa so mogli biti gnaki v srmastvi: eden padar je telko slüžo kak eden rudar, eden srednješaulski škonik pa telko kak eden šlosar. Dvej tretjini lüstva sta šenki k doktori pa v špitale ojdli, si falo vrasstvo küpüvali, dosta pavrov pa je do toga nej moglo priti.

Veuki ciu Rákosina sistema je bilau, ka bi v kulturi kralüvo samo marksizem. Rosag je prejkvzeu založbe ino kinematografe, vničo je večstrankarsko štaparijo. V srednje pa višise šaule je ojdla zveškoga delavska ino paverska

držali ideološki regul. Če rejsan so ništerne knige (brezi prave vrejdnosti) na veuko vödavali, je donk malo nauvi literarni del vöprišlo. V muziki je biu dojjapovödan na priliko *Béla Bartók*, depa džez pa rokenrol ranč tak. Dvaje fele filme so redili: patetično-zgodovinske o revolucionarnom čütenji Madžarov ino prausne komedije. Sploj dosta kinematografov je bilau, radio je tö vsikdar več lüdi poslüšalo. Numera novin pa je spadnila s štiristau na sedemdeset, največ bralcov je naprejplačalo partijski list »Szabad Nép«. Najbole popularen šport je biu fusbál, gda je na priliko »zlata ekipa« leta 1953 v Londoni na 6:3 gvinila prauti Englandarom, je tau skoro cejli rosag na radioni poslüšo.

5. marciuša 1953 je mrau Stalin, tau pa je v Sovjetskoj zvezi ino na Madžarskom ranč tak pripelalo do veuki sprememb.

-dm-

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

OD 10. JULIJA
DO 16. JULIJA

PETEK, 10.07.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.15 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.15 Na poti rodiškega mitskega izročila, dokumentarna oddaja, 11.45 Hotel pol-druge zvezdica, slovenska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.50 Bolnišnica New Amsterdam (I.), ameriška nadaljevanka, 14.40 TV-izložba, 15.00 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.35 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Circom Regional: To je Liam, koprodukcijska magazinska oddaja, 18.00 Izzivalci, EBU dokumentarni film: Jaka: Vedno na dveh kolesih, 18.15 Pujsa Pepa: Kolesarjenje, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Poletni koncerti iz naših krajev - Alpski kvintet, 21.05 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 MamaOčeSin, britanska nadaljevanka, 23.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

PETEK, 10.07.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.10 Poletno jutro, 13.15 Alpe-Donava-Jadran, 13.40 Med valovi, 14.20 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.45 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.20 Nogomet - državno prvenstvo: Olimpija : Rudar, 32. kolo, 17.10 Zvezdana: Mala Danijela z velikim srcem, 18.00 Kuharska knjiga dr. Angele Piskernik, dokumentarni portret, 18.55 Videotrak, 20.00 Resnica o aferi Harry Quebert, ameriška nadaljevanka, 20.50 Več po oglaših: Ugrabljen, slovenska nadaljevanka, 21.20 Ogorčenje, ameriško-kitajski film, 23.05 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Josipa Lisac, 0.00 Videotrak, 1.00 Info kanal

SOBOTA, 11.07.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.10 Mi 4je: Novi začrtki, nemška nadaljevanka za mlade, 10.35 Osvežilna fronta: Ločitev, oddaja za mladostnike, 11.10 Zgodbe izza obrazov: Sabina Dermota, dokumentarna oddaja, 11.40 Tednik, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres?, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Challe Salle, 14.55 Odrta starodavna mesta: Kairo, britanska dokumentarna serija, 15.45 TV-izložba, 16.00 Naš vsakdanji kruhek: On ali ona, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Duhovni utrip: Svoboda, 17.35 Slovenski magazin, 18.00 Ozare, 18.10 Družinska kuhinja s Catherine: Hrana za zamrzovanje, oddaja o kuhanju, 18.40 Erika: Žejni kamelon, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Mojmir Sepe, TV koncert, 20.50 90 let Mojmirja Sepeta, pogovor, 21.40 Poročila, Šport, Vreme, 22.00 Deklina zgodba (III.), ameriška nadaljevanka, 22.55 Pokrpajmo žive, francosko-belgijski film, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

SOBOTA, 11.07.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Pričevalci: Anton Konda, 11.10 Blisk, slovenska nadaljevanka, 12.00 Mužikajeto: Punk rock / Kuhr lkh ti by Whiteman feat. GF, 12.40 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 13.30 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 14.30 Plácido Domingo, 50-letnica prvega koncerta v Veronski areni, 17.15 Druga koža, dokumentarni film, 18.10 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 18.55 Videotrak, 20.00 Simpel, nemški igrani film, 21.55 Sledi: Stanko Čurin - vinski svetovljan s Koga, dokumentarna oddaja, 22.20 Poletna noč: 50 let Slovenske popevke, 23.40 Videotrak, 0.45 Info kanal

NEDELJA, 12.07.2020, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.05 Govoreči Tom in prijatelji: Varuška Tom, risanka, 10.20 Špasi učitelji: Jabolka, nizozemska otroška nanizanka, 10.45 TV-izložba, 11.00 Prisluhnimo tišini: Uspešni podjetniki invalidi, 11.25 Ozare, 11.30 Obzorja duha: Škof Andrej Glavan, 12.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Poletni koncerti iz naših krajev - Alpski kvintet, 14.25 Frančevih 80, 14.45 TV-izložba, 15.00 Biser Bojane, srbski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Joker, kviz, 18.10 Družinska kuhinja s Catherine: Rojstni dan, oddaja o kuhanju, 18.40 Muk: Junaki

na kolesu, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Umori na podeželju (XXI.): Točka ravnotežja, britanska nadaljevanka, 21.40 Intervju: dr. Borut Klabjan, 22.25 Poročila, Šport, Vreme, 22.45 Kralj Bibi - življenje in podvigi Benjamina Netanjahuja, izraelsko-ameriški dokumentarni film, 0.15 C. Debussy: Morje, Simfoniki RTV Slovenija, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

NEDELJA, 12.07.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.10 Videotrak, 7.10 Duhovni utrip: Svoboda, 7.20 Glasbena matineja, 8.45 Družinska kuhinja s Catherine: Hrana za zamrzovanje, oddaja o kuhanju, 9.10 Blisk, slovenska nadaljevanka, 10.30 New neighbours - Novi sosede: Na drugi strani ceste drug svet, dokumentarna serija, 10.55 Čez planke: Po sledeh Bauhauza, 100-letnica najplivnejše šole umetnosti, 11.50 Žogarija, 12.20 Migaj z nami, oddaja za razgibano življenje, 12.45 Nogomet - evropska liga, magazin, 13.35 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 14.10 Ambienti, 14.40 Mogočne ladje: Tanzanija, potopis, 15.55 Svetloba temnih obrazov, dokumentarna oddaja, 16.50 Simpel, nemški igrani film, 18.50 Videotrak, 19.55 Nogomet - državno prvenstvo: Olimpija : Aluminij, 33. kolo, 22.50 Žrebanje Lota, 23.00 Zvezdana: Mala Danijela z velikim srcem, 23.55 Videotrak, 0.55 Info kanal

PONEDELJEK, 13.07.2020, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.10 Na poti z Markom Prezljem, dokumentarna oddaja, 11.45 Hotel poldruge zvezdica, slovenska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Turisti, domov! Neznosno oblegani evropski biseri, nemška dokumentarna oddaja, 14.40 S-prehodi: Narodni dom po 100-letnici požiga, 15.15 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.25 Dober dan, Koroska, 15.55 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Free spirits - Samosvoji: Simon, Nazrul, Francisco, dokumentarna oddaja, 17.50 Na kratko: Krožno gospodarstvo, 18.00 Malčki: Pisano listje, risanka, 18.10 Zmedi gre v Zakajzato: Čebelite, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 100 let požiga Narodnega doma Trst, 21.00 Peš po ameriških celinah, potopis, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Platforma: Dotik je nevaren - umetnice danes in nekoč, 23.30 Glasbeni večer, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

PONEDELJEK, 13.07.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.40 Družinska kuhinja s Catherine: Rojstni dan, oddaja o kuhanju, 11.50 Poletno jutro, 13.35 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 15.50 Sledi: Simon Kukec, oče laškega piva, dokumentarna oddaja, 16.15 Ambienti, 16.45 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Mario Galunič, 17.55 Otroci iz socialističnega bloka, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Zveneci gozd, estonski glasbeni dokumentarni film, 21.05 Žrebanje Lota, 21.15 Več po oglaših: V kleti, slovenska nadaljevanka, 21.40 Ko izgubi vse, francoski film, 23.15 Mož s krokarjem, portret Jožeta Tisnikarja, 0.10 Videotrak, 1.10 Info kanal

TOREK, 14.07.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.15 Na poti slovenske planinske poti, dokumentarna oddaja, 11.45 Hotel poldruge zvezdica, slovenska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Očistimo Mount Everest, francoska dokumentarna oddaja, 14.40 Duhovni utrip: Svoboda, 14.55 TV-izložba, 15.10 Potepanja - Barangolások: Visegrád és/in Győr, 15.40 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Sledi: Simon Kukec, oče laškega piva, dokumentarna oddaja, 17.50 A več, koliko te imam rad: Najljubša stvar, risanka, 18.10 Čebelite: Rdeča kokoška, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 KGB - meč in ščit, nemško-britanska dokumentarna serija, 20.55 Bolnišnica New Amsterdam (II.), ameriška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Pričevalci: Jakob in France Košir, 1.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.40

Napovedujemo

TOREK, 14.07.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.15 Poletno jutro, 13.20 Pleši, poj, oder je tvoj: Folklorna skupina Emona, 15.00 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 17.10 Intervju: dr. Borut Klabjan, 18.00 Arhitekt Mediterana, portret Vojteha Ravnikarja, 18.55 Videotrak, 20.00 Po sledeh baleta na Slovenskem, dokumentarna serija o baletu, 21.00 Več po oglaših: Izginotja, slovenska nadaljevanka, 21.30 Svetloba, koprodukcijski film, 23.10 Kaj govoriš? = So vakeres?, 23.30 Videotrak, 0.30 Info kanal

SREDA, 15.07.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.10 Na vrtičku: Prve gredice, dokumentarna oddaja, 11.45 Hotel poldruge zvezdica, slovenska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Citarum, najbolj onesnažena reka na svetu, francoska dokumentarna oddaja, 14.40 TV-izložba, 15.00 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.10 Pod drobnogledom - Nagytól alatt: 130 éves az Alsó-Lendvai Híradó / 130-letnica Dolnjelendavskih novic, 15.40 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Rišem življenje, dokumentarna oddaja, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Josip Vandot: Kekec, 18.00 Čarli in Lola: Saj grem rada k dediju in babi, ampak ..., risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Film tedna: Moj najboljši profil, francoski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 MamaOčeSin, britanska nadaljevanka, 23.55 Rišem življenje, dokumentarna oddaja, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SREDA, 15.07.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.20 Družinska kuhinja s Catherine: Rojstni dan, oddaja o kuhanju, 11.50 Poletno jutro, 13.35 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 15.50 Sledi: Simon Kukec, oče laškega piva, dokumentarna oddaja, 16.15 Ambienti, 16.45 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Mario Galunič, 17.55 Otroci iz socialističnega bloka, dokumentarni film, 18.55 Videotrak, 20.00 Zveneci gozd, estonski glasbeni dokumentarni film, 21.05 Žrebanje Lota, 21.15 Več po oglaših: V kleti, slovenska nadaljevanka, 21.40 Ko izgubi vse, francoski film, 23.15 Mož s krokarjem, portret Jožeta Tisnikarja, 0.10 Videotrak, 1.10 Info kanal

ČETRTEK, 16.07.2020, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Otroški program: Op! 9.55 TV-izložba, 10.10 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 11.10 Na vrtičku: Danica in Simon, dokumentarna oddaja, 11.45 Hotel poldruge zvezdica, slovenska nadaljevanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 TV-izložba, 13.45 Vesoljske smeti, francoska dokumentarna oddaja, 14.40 Slovenski utrinki, 15.10 Moj gost/Moja gostja - Vendégem: Tóvári Toplak István, portretna oddaja, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Zgodbe izza obrazov: Matej Markovič, dokumentarna oddaja, 17.55 Na kratko: Kritično mišljenje, 18.05 Dinotačke: Kar je plesalo, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Najglasnejši glas, ameriška nadaljevanka, 20.55 Velike osebnosti 20. stoletja: Znanstveniki, britanska dokumentarna serija, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 MamaOčeSin, britanska nadaljevanka, 23.55 Zgodbe izza obrazov: Matej Markovič, dokumentarna oddaja, 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

ČETRTEK, 16.07.2020, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 9.55 Napovedujemo, 11.40 Poletno jutro, 13.25 Družinska kuhinja s Catherine: Rojstni dan, oddaja o kuhanju, 14.05 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 16.05 Rišem življenje, dokumentarna oddaja, 16.45 Poletni koncerti iz naših krajev - Alpski kvintet, 17.50 Polet iz Planice na Luno, dokumentarni film, 18.50 Videotrak, 19.55 Nogomet - državno prvenstvo: Mura : Olimpija, 34. kolo, 22.50 Evrovizijski zbor leta 2017, Carmen manet, 23.00 G. Gershwin, Rapsodija v modrem (Klemen Golner, Simfoniki RTV Slovenija in Simon Krečič), 23.20 Slovenska jazz scena: Aleš Rendla: Zgodbe za big band - Big band RTV Slo, Jaka Pucihar in Nino Mureškič, 0.10 Videotrak, 1.10 Info kanal

SLOVO OD BODOČIH ŠOLARJEV V VRTCU ŠTEVANOVCI

V Vrtcu Števanovci so se v petek, 26. 6. 2020, poslovili trije otroci, ki bodo jeseni nadaljevali svojo pot v 1. razredu osnovne šole. Okvirji vrtca jim postajajo pretesni in že nestrpno čakajo šolo. V vrtcu smo se na ta dan povsili skupaj z njimi in njihovimi starši. Dogodek so popestrili pesem, deklamacija in ples. Starši so na koncu vzgojiteljicam izrazili hvaležnost za ves njihov trud in dobro delo z otroki. Vsi skupaj pa našim bodočim šolarjem želimo pogumen korak in veliko lepega v šoli.

Zapisala:

Andreja Serdt Maučec

Fotografirala:

Evelin Császár

Trije otroci, ki bodo jeseni že v šolskih klopih

Titi in Edgar v vrtcu

Narisa Edgar

Usposabljanje za lokalne vodiče

V okviru čezmejnega projekta Muraraba Tour se je konec junija odvijalo štiridnevno usposabljanje za lokalne vodiče. Namen programa je bil, da naj bi pridobili posameznike, ki imajo obsežno znanje glede obstoječih naravnih in kulturnih vrednot, poznajo storitve in programe ter jih znajo kvalitetno predstaviti obiskovalcem pokrajine.

Teoretični del je vsakič potekal v Čajni hiši v Andovcih, kjer so udeleženci v dopoldanskem času poslušali predstavitve različnih tem, na splošno o turizmu, trženju, zgodovini regije, lokalnih naravnih, kulturnih in sakralnih vrednotah ter osnovah vodenja skupin. Predavatelj je bil Albert Kevy, predsednik Odbora Železne županije za ohranjanje vrednot, nek-

Udeleženci pred monoštrskim muzejem

dani sodelavec Narodnega parka Őrség, ki je predajal svoje izjemno bogate izkušnje na prepročljiv in zanimiv način. V praktičnem delu ob popoldnevih so udeleženci spoznavali lokalne vrednote, znamenitosti in se seznanili s ponudbo storitvenikov.

Ob koncu izobraževanja so udeleženci prejeli tudi certifikat o opravljenem 32-urnem programu.

Nikoletta Vajda-Nagy

Piknik v pozdrav poletju

Klub za zaščito zdravja Harmónia je imel 25. junija piknik v pozdrav poletju. Srečali smo se na bregu Rabe v vikend hišici gospe Gyöngyi Wagner.

Vsi člani (bolj članice kluba Harmonia) za velikim kotlom, v katerem se je kuhala golaževa juha

Vsi naši člani so se udeležili piknika, bili so zelo veseli, saj se zaradi koronavirusa že več mesecev nismo srečali.

Domači so nam kuhali okusno golaževu juho v kotlu. Med tem časom, ko smo čakali na dobro jed, nas je tajnica kluba Agi

Če dobro jemo, se moramo tudi razgibavati

Csörnyi povabila na razgibavanje. Sledila je razglasitev rezultatov, saj smo našim članom v času pandemije poslali teste o prvi pomoči. Vsi, ki so teste izpolnili, so bili nagajeni. Vodstvo kluba se je z darilom zahvalilo dosedanji predsednici kluba Margit Čuk za uspešno delo. Dosedanja predsednica, ki je dve leti vodila klub, se je zahvalila vodstvu in tudi članstvu kluba, saj brez njihove pomoči ne bi uspela uresničiti svojih načrtov. Kot je povedala, si je zmeraj prizadevala, da bi vsi člani skladno z njihovim zdravstvenim stanjem in zanimanjem našli programe zase in se dobro počutili v skupini. Čestitala je novi predsednici gospe Katalin Viszket in podpredsednici Gyöngyi Wagner, jima zaželela uspešno nadaljevanje dela.

Zelo dobro smo se počutili, tehnika nam je tudi golaževa juha in pecivo, ki smo ga prinesli člani kluba. Veliko smo si imeli tudi povedati. Naš program je finančno podprla Zveza Slovencev na Madžarskem. Hvala za pomoč.

M. Čuk

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Založnik:

Zveza Slovencev na Madžarskem

Za založnika:

Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica

Marijana Sukić

Naslov založnika in uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1.;

tel.: 94/380-767;

e-mail: porabje@gmail.com

ISSN 1218-7062

Tisk:

TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.

Lendavska 1; 9000 Murska

Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna

slovenska samouprava, Urad

predsednika vlade, oddelek za

narodnosti, Zveza Slovencev na

Madžarskem in Urad vlade RS za

Slovence v zamejstvu in po svetu.

Naročnina: za Madžarsko letno

2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.

Za ostale države 52 EUR ali

52 USD.

Številka bančnega računa: HU75

11747068 20019127 00000000.

SWIFT koda: OTPVHUHB